

CRIMINALITEIT

De spreiding van de criminaliteit is een gegeven dat zowel de overheid, de bevolking, als het sociaal-wetenschappelijk onderzoek aanbelangt.

Criminaliteit is een zeer moeilijk te meten fenomeen. De meest volledige statistieken hieromtrent zijn de politieke statistieken. Deze globaliseren, uitgaande van de verschillende politiemachten, alle geregistreerde misdrijven, nl.:

- elk misdrijf bepaald in het gewoon strafwetboek, behalve de tenlastelegging van verwondingen door onvoorzichtigheid waarvan de dader gekend is;
- elk misdrijf bepaald in het militair strafwetboek;
- elke inbreuk op de volgende bijzondere wetten: wet op de wapens (3.1.1933), wet op de zwendel in verdoovende middelen (24.2.1921), wet op de drukwerken en formules die het uitzicht hebben van bankbiljetten of andere geldwaarden (19.6.1889), wet op vliegtuigkapingen (2.1.1973);
- sabotage; terrorisme.

De feiten worden opgedeeld in ernstige, andere en minieme. De kaarten hebben enkel betrekking op de ernstige en andere. Op gemeentelijke basis bekeken vertonen deze gegevens interessante ruimtelijke patronen.

Het doel van dit kaartblad is een duidelijk overzicht te geven van de probleemgebieden en de crimineel-rustige gebieden. Op de kaarten wordt telkens het gemiddelde voor de jaren 1984-85 voorgesteld: 1984 is het eerste jaar waarvoor volledige politieke statistieken beschikbaar zijn. Het berekenen van een tweejaarlijks gemiddelde maakt het criminaliteitscijfer stabiel.

De hoofdk kaart A toont de spreiding van de totale criminaliteit. Zowel het absoluut aantal feiten en de criminaliteitsgraad (zijnde het aantal feiten per 10000 inwoners) als het aandeel van de diefstallen en overige feiten worden voorgesteld. De oppervlakte van de cirkels is evenredig met het absoluut aantal feiten. Dit aantal is een goede maatstaf voor het werkvolume van de politiediensten. Het spreidingspatroon vertoont gelijkenissen met de verstedelijking.

De cirkels zijn ingedeeld in twee sectoren, naar het aandeel diefstallen en overige feiten. De diefstallen zijn nl. de belangrijkste categorie van misdrijven (voor het Rijk 79,4% van het totaal aantal feiten). Het aandeel der diefstallen vertoont regionale verschillen. Zones met een groot aandeel diefstallen zijn: de Brusselse, Luikse en Antwerpse stadsgewesten, de Kempen, de Borinage en de streek van Charleroi. De grote steden en de economisch meest getroffen gebieden komen hier op de voorgrond.

De cirkelsectoren zijn gekleurd volgens de criminaliteitsgraad van twee misdrijfgroepen nl. diefstal en overige. De criminaliteitsgraad wordt internationaal gehanteerd als relatieve maatstaf voor de criminaliteit. Dit gegeven duidt per gemeente de gemiddelde kans aan dat iemand slachtoffer werd van misdrijven, zonder rekening te houden met de aanwezigheid van tijdelijke populaties. Dit spreidingspatroon verschilt van dat van de absolute criminaliteitscijfers door de correctie met de bevolkingsfactor. Wallonië ten zuiden van Sambre en Maas vertoont nu veel hogere waarden: een belangrijke reden hiervoor is het niet incalculeren van omvangrijke bevolkingsstijgingen tijdens het toeristisch seizoen. Zo ook heeft de kust een hoge criminaliteitsgraad. Daarentegen vertonen o.a. de rest van West-Vlaanderen en het zuiden en westen van Oost-Vlaanderen een lage criminaliteitsgraad.

De kaarten B tot D geven enkele soorten misdrijven weer. De oppervlakte van de cirkels is telkens evenredig met het absoluut aantal feiten. De intensiteit van de kleur komt overeen met de criminaliteitsgraad in die groep. De drie behandelde soorten zijn in een bepaalde mate indicatoren voor verschillende types van criminaliteit.

De hold-ups en gewapende overvallen (kaart B) staan voor de zware agressieve criminaliteit. Zij komen vooral voor in de grotere steden. De dichtbevolkte vierhoek Antwerpen-Gent-Brussel-Leuven, de Kempen, de Henegouwse industrieas en het Luikse blijven er ook niet van gespaard. Opvallend is wel het gering aantal in Gent. Het patroon verschilt niet essentieel van dat van de totale criminaliteit. De concentratie in de grotere steden is echter sterker. Er valt op te merken dat 60% van de gemeenten met dit soort criminaliteit te maken hadden.

De misdrijfgroep bedrog, oplichting en verduistering (kaart C) kan als maat voor de «White Collar Crime» beschouwd worden. Deze misdrijven zijn een meer geraffineerde criminaliteitsvorm. Als onmiddellijk contrast met de vorige kaart valt de grotere spreiding van deze misdrijven op. De criminaliteitsgraad van de «White Collar Crime» is vooral hoog in de steden, aan de kust en in vele gemeenten van de Ardennen. Deze criminaliteitsvorm is essentieel een stedelijke criminaliteit.

De auto- en motordiefstallen (kaart D) zijn het best gekende misdrijf: zij zijn inderdaad één van de weinige delicten die voor bijna 100% geregistreerd worden. Voor de beschouwde periode hebben 78% van de gemeenten ermee te kampen gehad, waarbij de kleine helft jaarlijks meer dan 5 dergelijke diefstallen telde. Bij de spreiding van de absolute waarden vallen alle grotere steden (vooral het Luikse) op, alsook de kust. Het patroon van de criminaliteitsgraad van dit misdrijf geeft ongeveer hetzelfde beeld. Hier komt de grensstreek met Frankrijk duidelijker uit. In 1985 steeg deze criminaliteitsvorm met 23% t.o.v. 1984.

De concentratie van de totale criminaliteit ten opzichte van de bevolking wordt afgebeeld op kaart E. Eigenlijk geeft deze kaart hetzelfde weer als de criminaliteitsgraad. Maar door de verhouding van de procentuele aandelen te maken en door contrasterende kleuren komen de verschillen tussen de criminaliteitsspreiding en de bevolkingsspreiding veel scherper tot uiting. De gemeenten met hoge cijfers kunnen hier wel als «probleemgemeenten» bestempeld worden en vragen dus in eerste instantie aandacht van de overheid.

Kaart F toont de spreiding van de gekende daders van misdrijven naar woongemeente, procentueel ten opzichte van het totaal inwoneraantal. Het betreft hier alle geregistreerde daders, ongeacht de pleegdatum van het feit. Bij vergelijking met de vorige kaarten moet er rekening mee gehouden worden dat slechts 1/5 van alle gekende misdrijven opgehelderd werden. Een bijkomend verschil is dat het hier gaat over de woonplaats van de daders, terwijl de andere kaarten het gepleegde feit lokaliseren. In grote lijnen komt de spreiding overeen met de spreiding van de globale criminaliteit. Nochtans zijn er enkele opvallende verschillen. Het noorden van de provincie Antwerpen, de westelijke en zuidwestelijke banlieue van Brussel en vele Ardense gemeenten hebben lage waarden, terwijl ze een grote criminaliteitsgraad kennen. In de Brusselse agglomeratie is er een licht verschil merkbaar tussen de oostelijke helft (meer feiten) en de westelijke helft (meer daders). Beide stadsgewesten vertonen ook duidelijk een contrasterende socio-economische status van de bevolking nl. een lagere in het westen en een hogere in het oosten.

Samenvattend vertoont de spreiding van de criminaliteit twee basispatronen. Het patroon van het absoluut aantal misdrijven, globaal of per categorie, vertoont grote gelijkenissen met de verschillende facetten van de verstedelijking. Het patroon van de criminaliteitsgraad doet gebieden, die in bepaalde periodes een tijdelijke verhoging van hun bevolking kennen, naar voor komen. Dit zijn o.a. toeristische gebieden, centra met grote tewerkstelling en pendelaars, gemeenten met kazernes of onderwijsinstellingen. De spreiding van de daders vertoont gelijkenissen met de twee patronen, maar leunt toch iets sterker aan bij de criminaliteitsgraad.